

Opis źródła:

Tukidydesa Historia wojny peloponeskiej - dzieło ateńskiego historyka oraz generała, Tukidydesa, napisane w V wieku przed naszą erą, a które opisuje dzieje II wojny peloponeskiej. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem *Wojny Peloponeskiej*, w którym autor opisuje zwyczaje pogrzebowe Ateńczyków oraz wspomina o poległych pod Maratonem.

Miejsce i data wydania:

Przedruk w tłumaczeniu Bronikowskiego Antoniego wydany w 1861 roku w Poznaniu.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Wojna Peloponeska znana jest z odpisów w formie manuskryptów, pochodzących z różnych okresów. Najstarszy znany jest fragment manuskryptu, pochodzący z I wieku, przechowywany obecnie w Muzeum Uniwersyteckim w Pensylwanii.

Dostępne online w języku polskim:

<https://polona.pl/item-view/5500b371-08b0-4349-b4ac-65ec90ee73bd?page=13>

Tekst źródła (fragment):

W tej także zimie Atheńczykowie wierni zwyczajowi ojczystemu na koszt publiczny sprawili pogrzeby najpierw w tej wojnie poległym, co czynią w sposób następujący. Zwłoki zgasłych wystawiają trzema dniami naprzód uczyniwszy namiot, w tymże na widok publiczny, i przynosi tu każdy ciała swojego (powinowatego) jeśli je czem uczcić zapragnie. Kiedy zaś chwila wyprowadzenia do grobu nastąpi, tedy wozy toczą trumny cyprysowe, po jednej z każdego plemienia, a wewnątrz nich mieszczą się prochy z którego jest każdy. Jedno łoże osłonięte kobiercami, próżne uprowadzają, poświęcone niewidomym których ciał odnaleźć nie było można do pochowania. Towarzyszy pochodowi kto chce z mieszczan i cudzoziemców, i obecne są na pogrzebie powinowate niewiasty, jęki podnosząc. Stawiają tedy trumny w grobowym pomniku publicznym, który się znajduje w najpiękniejszym przedmieściu Miasta, gdzie zawsze chowają poległych na wojnach, wyjąwszy wzdy tych co pod Marathonem zginęli; tych bowiem cnotę nad innych wywyższywszy, tamże na miejscu pogrzebiono.

Słowniczek pojęć:

wojna peloponeska - trwająca w latach 431 - 404 p. n. e. wojna pomiędzy Atenami i Ateńskim Związkiem Morskim a Spartą i Związkiem Peloponeskim. Przyczyną była walka o hegemonię nad całą Grecją.

Więcej: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojna_peloponeska_\(431%E2%80%93404_p.n.e.\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojna_peloponeska_(431%E2%80%93404_p.n.e.))

bitwa pod Maratonem - miała miejsce w 490 r p. n. e. Była to największa bitwa w czasie pierwszej wielkiej perskiej inwazji na Grecję.

Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Bitwa_pod_Maratonem

manuskrypt - rękopis

greckie polis - forma państwa w starożytnej Grecji. Znane również, jako państwo-miasto.

Więcej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Polis>

bitwa pod Platejami - znane również jako incydent platejski; zbrojne starcie mieszkańców Platejów w Beocji z wojskami Teb. Incydent ten stał się bezpośrednią przyczyną wybuchu II wojny peloponeskiej.

Tukidydes - grecki historyk, generał wojsk ateńskich, autor *Wojny Peloponeskiej*. Więcej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Tukidydes>

Pytania do źródła

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. W jaki sposób, w świetle wyżej przedstawionego tekstu źródłowego, grzebano zmarłych w trakcie wojny peloponeskiej? Gdzie trafiali zmarli po śmierci, według religii starożytnych Greków? Kto panował nad zaświatami?
2. W którym roku miała miejsce bitwa pod Maratonem? Kto brał w niej udział i kto zwyciężył? Jakie było znaczenie bitwy pod Maratonem dla Greków oraz greckich polis?
3. Kto był stronami walczącymi w II wojnie peloponeskiej? Jakie były jej przyczyny i jakie skutki?

Wskazówki:

Odpowiadając na pytania należy pamiętać, że Grecy przywiązywali wielką wagę do pochówków, szczególnie zmarłych w czasach wojny, których często traktowano z wyjątkową czcią i godnością. Miało to związek nie tylko z wyznawaną przez nich religią, ale również z sytuacją w konkretnym momencie historycznym. Grecy byli świadomi, jaki wielkie wydarzenia miały wpływ na ich życie, dlatego właśnie z tak wielkim szacunkiem odnoszono się do poległych w bitwie pod Maratonem.

Przez rozczłonkowanie Grecji w postaci podziału na polis, z których każda miała swoją własną władzę, a co za tym idzie system polityczny, rodziły się na półwyspie peloponeskim konflikty, podsycane często czynnikami zewnętrznymi, takimi jak ościennie kraje, na przykład Persja.

Najważniejsza jednak była walka o hegemonię w regionie, która przechodziła często z rąk do rąk - od Aten, przez Teby, po Spartę.

Najważniejsze cezury:

431 r p.n.e. - incydent platejski - rozpoczęcie wojny peloponeskiej

418 r p.n.e. - bitwa pod Mantineją

404 r p.n.e. - zdobycie Aten - zakończenie wojny peloponeskiej

Literatura pomocnicza:

Ziółkowski A. Historia powszechna. Starożytność, Warszawa 2024.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk